

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 4	Стр. 1193-1202	Ниш	октобар - децембар	2010.

UDK 796.03 (497.11)»1903/1941»

Прегледни чланак

Примљено: 18. 10. 2009.

Звездан Савић

Универзитет у Нишу

Факултет спорта и физичког васпитања

Ниш

СОЦИО-ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТИ СОКОЛСТВА У СРБИЈИ

Резиме

Српска соколска историја није добила одговарајуће место у српској историографској науци, због чега се јављају одређене нејасноће, недоумице и злоупотребе овог националног покрета, који је обележио физичку културу тог времена, тј. периода од 1903. до 1941. године. Аутори у раду скромно доприносе расветљавању улоге Соколског покрета у Србији разматрањем историјских, али и социјалних вредности које је заступао у свом васпитном раду.

Кључне речи: соколство, Србија, социјални програм, васпитни рад, историја

УВОД

Целокупна активност у физичкој култури на нашим просторима с краја прошлог и почетка овога века, па све до 1941. године, одвијала су се у Соколским друштвима и под њиховим надзором. Самим тим, није се могао избећи утицај Соколства на идеолошком, политичком и културном плану.¹

Неки су тврдили да су словенски народи средином XIX века развијали у склопу различитих друштвено-политичких и културних односа, због чега им је претила опасност од губитка националне самосвести (Гангл 1929, 19).

zvezdansavic@yahoo.com

¹ У контексту друштвене условљености физичке културе, посматрамо и Српско соколство као део историје физичке културе у Србији.

Жутић (1998) тврди да се Соколство као, изразито словенски, културни, национално-ослободилачки и либерални покрет настао у Чешкој 1862. године под идејним водством Чеха др Мирослава Тирша. Због немогућности организовања војних формација у Аустро-Угарској од стране словенских народа, руководиоци Соколског покрета ставили су себи у задатак повезивање словенских народа са циљем да их припреме за борбу ради остваривања "територијалне и духовне слободе".

Соколство би, по Тиршу, требало да буде братство великодушних и несебичних људи, засновано на традицији братства по узору на Хуса и Коменског у смислу удружених људи ради виших националних циљева и општег народног васпитања (Павловић 1999, 22). У другој половини XIX века долази до јачања националне свести српске омладине, до њеног окупљања и ширења идеја путем скупштина, културно-просветних друштава и друштава за телесно вежбање, која у то време почињу да се оснивају (Павловић 1999, 27).

Соколство у Србији, под Аустро-Угарском доминацијом, представљено је као либерално-национално-ослободилачки покрет који је физичким вежбањем прикривао истински циљ свог постојања: ослобођење и уједињење свих српских земаља, пратећи идеју свесловенства. Идејне вође и творци Српског сокола су др Лаза Поповић и Милан Теодоровић, који су 1904. године у Сремским Карловцима основали истоимено удружење (Brozović, 1930, 61).

У Краљевини Југославији Соколство се представљало као опште-човечанска и универзално-хумана телесна организација, не истичући своју либерално-идеолошку основу.

Један број аутора је сматрао да је то био и идеолошки покрет у физичкој култури (Савић и Савић 1999, 4). У СФРЈ историја физичке културе Краљевине Југославије проучавала се у форми прегледа резултата и спортских успеха, али се делом разоткривају и организационе структуре установа и друштава за физичку културу. Соколство је често тумачено као фашистичка, полицијска и ненародна организација, али никада као политички покрет или партија.

У различитим временским периодима, кроз које је пролазио од свог утемељења, Соколски покрет је различито третиран, па и законски забрањиван. Прва забрана изречена је 1914. године од стране Аустро-Угарске власти због, по њиховом мишљењу, великосрпске пропаганде и коришћења Соколства ради отцепљења јужнословенских земаља од Монархије. Неки су изнели да је друга забрана изречена 1945. године у ФНРЈ, јер је тадашња власт третирао Соколство као ненародну организацију фашистичких карактеристика (Žutić, 1991, 7). Међутим, у периоду од оснивања 1904. године, све до престанка рада 1945. године, Соколски покрет остварио је дубок траг у развоју физичке културе у српском друштву.

*ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТ – ОСНИВАЊЕ И ОБЕЛЕЖЈА
СОКОЛСТВА У СРБИЈИ*

Савић (2004) износи да је у основи соколске идеологије била уписана национална, политичка, верска, социјална и полна толеранција на свесловенском нивоу. Са овим карактеристикама рада соколско вежбање брзо се ширило по тадашњој Европи. Највише присталица је имало код словенских народа под Хабзбуршком монархијом. Тако, на пример, основни циљ Сокола у Чешкој био је развијање снаге и морала чешког народа и подизање националне свести у борби против германизације и за национално ослобођење. На крилима идеја ослобођења и свесловенског уједињења, Соколство долази и на просторе где су живели Срби. Најпре су то простори које су Срби насељавали под угарском влашћу, а затим и у Краљевини Србији и Краљевини Црној Гори. Са великом сигурношћу можемо рећи да је др Лаза Поповић отац, односно оснивач Српског Сокола, дајући несумњиво значајан допринос његовом развоју.

Септембра месеца 1903. године српска омладина одржала је у Карловцима скупштину која је међу свеколиком омладином у Карловцима пробудила интерес за радом и окупљањем, те оснивањем мачевалачког, фудбалског или неког сличног друштва. Ову идеју посебно је подржао и помогао Чех по имену Јосиф Краус, који је у то време боравио у Карловцима, лечећи се код доктора Лазе Поповића. Предложио му је оснивање Соколског друштва, по узору на већ постојећа чешка друштва. Лично је писао своме брату у Чешкој и тражио од њега да му пошаље упутства за оснивање соколског друштва, што је овај и урадио. Њих двојица састављају правила о раду соколског друштва и шаљу документ Влади на разматрање. Влада је усвојила документ, формиран је Одбор и тако је 19. јануара 1904. године настао „Соко“ у Карловцима. Владином одобрењем *Правила српског Соколског друштва*, под редним бројем 13598, Друштво је стекло легитимитет.² За старешину друштва изабран је др Лаза Поповић, за секретара Никола Максимовић и за начелника Милан Теодоровић (Петровић 1997, 6).

После тог догађаја, др Лаза Поповић целим својим бићем предаје се Српском соколству, одређујући му у будућим годинама садржину и циљ постојања, те смернице које су, у коначном исходу, водиле *духовноме* а онда и територијалном уједињењу српског Соколства у целој држави (Богуновић 1925, 4). На Скупштини српске со-

² У Главну књигу „Соколског друштва Сремски Карловци“ уписан је под слово *Л*, као др Лаза Поповић, градски физикус, 1. 5. 1904. године; у истој књизи стоји да је из друштва исписан 31. 12. 1920. године. Иза његовог имена уписани су и: Поповић Стеван, професор, оснивач 1. 5. 1904, Поповић Ђорђе, главни школски референт, оснивач, 1. 5. 1904. година. (Извор: Главна књига Соколског друштва Сремски Карловци, попис чланства 1904 - ...)

колске жупе Фрушкогорске, одржане на Цвети 1908. године у Вуковару, донесена је Резолуција којом је проглашено јединство целокупног српског Сокола и у којој је, између осталог, стајало да Српски Соко према својој мисли може постојати и развијати се само као заједничка ствар свих Срба (Петровић 1997, 6).

Коначно, до уједињења долази на Првом свесрпском састанку, одржаном новембра 1910. године у Београду, када су у Уједињено српско Соколство ушли: Српака соколска жупа Фрушкогорска, Савез соколских друштава Душан Силни, Српска соколска жупа Босанско-херцеговачка, Српска соколска жупа Крајишка, Српска соколска жупа за Приморје, Српска соколска друштва из Баната и Бачке и Српска соколска друштва из Америке. По завршетку Првог светског рата, Соколска друштва обнављају свој рад током 1919. године, а Српски Соко прихвата југословенску идеју и улази у Југословенски Соколски Савез, који је основан у Љубљани 1922. године (Павловић 1999, 42).

После Другог светског рата нови режим није дозволио обнављање Сокола, проглашавајући га за ненародну организацију. Његову имовину усваја и предаје је на коришћење Друштву за телесно васпитање "Партизан".

Српски Соко прихватио је идеје и циљеве Чешког сокола и Српски Соколи су у почетку свога рада вежбали по њиховом систему, да би он касније био прилагођен духу српског народа. Уводе се српске игре, српске команде, српске песме, ослонац је на српским обичајима и српској култури. Др Лаза Поповић поставља основне циљеве Српском Соколу: да путем соколског телесног вежбања хармонијски развија тело и душу, чува и јача здравље својих чланова, негује и развија друштвени живот и јача светосавски дух народа српског.

СОЦИОЛОШКИ АСПЕКТИ СОКОЛСТВА У СРБИЈИ

Друштвена условљеност Соколства у Србији подразумева осврт на основне облике друштвено-социјалних покрета.³ Под њима се подразумевају разне врсте покрета: револуционарни, студентски, масовни, идеолошки, културни, политички, економски и ослободилачки покрети. Гоати (1984) је тврдио да је термин социјални покрет употребио међу првима Лоренц Фон Штајн (IX век) као централни термин науке о друштву, дефинишући га као масовне групе активности које су усмерене на мењање или одржавање друштвено-економског покрета. Један покрет, дакле, може да се назове социјалним ако утиче на дистрибуцију политичке и економске моћи. Субјекти социјалних покрета су друштвене класе, националне, расне, религиозне и

³ "Друштвеним покретом се сматра континуирана група активних људи за остваривање друштвеног циља (Гоати 1984, 43).»

друге друштвене групе. Ако се имају у виду средства којима покрети остварују своје циљеве, могу се поделити на: мирољубиве, ненасилне и насилне социјалне покрете. Узроци настајања социјалних покрета деле се у две групе. Прву групу узорака чине: незадовољство друштвених група својим положајем и сазнањем да се оно може променити друштвеном акцијом. Другу групу узрока чине они који су повезани са осећањем друштвене угрожености слојева којима одговара постојеће стање (Бутиган 1994, 72). Све више се долази до сазнања да је тешко разумети било коју културну одлику кад се она издвоји из њеног општег склопа (Benedikt 1976, 64).

Битна обележја Соколства у Србији која су га одвајала од других категорија су његово идеолошко и културно деловање које се огледало у: циљевима, задацима, чланству, организованости, структури деловања, обележијима, програмима деловања, масовности и правилима понашања. Неопходно је истаћи да култура подразумева скуп идеја, симбола, вредности и значења (Božilović 2007, 7). Соколство је представљало словенски, културни, национално ослободилачки либерални покрет. У својим основним обележијима спадао је у друштвене покрете са идеолошким и културним примесима. Као социјални покрет, Соколство је имало и своје репрезенте у друштвеним и националним класама, трагајући за узроцима незадовољства друштвених група и српске нације својим положајем у тадашњем друштву.

Југословенски Соко био је ванстраначка друштвена организација витешког обележја за истовремено телесно и морално васпитање деце, нараштаја и одраслих грађана. Циљ је био јасно истакнут: телесно и морално, здравствено и интелектуално, друштвено и културно, естетско и духовно васпитање.

Брозовић (1930) истиче да према својој основној идеји, Соколска организација је грађанска и демократска, окупља словенске народе без обзира на род, политичка опредељења, сталеж, занимање, поглед на свет и веру. Соколство удружује слојеве у једну целину-братство, унутар кога влада равноправност свих слојева. Соколство, верно својим демократским начелима слободе, једнакости и братства, треба да цени људе по њиховој личној вредности, а не да их дели по сталешким, класним, верским и племенским разликама, нити по звањима, друштвеном положају или иметку. Социјалних питања у Соколству третирана су кроз изрицање симпатија социјално слабијима у њиховом настојању за побољшањем свог положаја.

Станојевић (1940) тврди да соколска организација од својих чланова тражи да се у приватном и јавном животу, кад год се укрштају њихови интереси с интересима других, свагда опредељују по захтевима социјалне правде и соколског братства. Равноправност, као социјану категорију, соколство сматра изразито битном и значајном. У соколској организацији жене и мушкарци, Соколице и Соколи,

потпуно су равноправни. У развоју тела и душе биле су заступљене прогресивне идеје античке Грчке и Рима.⁴

Основно идеолошко опредељење Соколства било је представљено у идеологији грађанског либерализма. Позитивним национализмом дефинисана је идеја поштовања своје нације и осећаја припадности својој нацији. Тирш је сматрао да је Соколство народни покрет који је настао из народа и служи потребама народа. Из тих основа, временом су се развили и искристалисали јасни принципи и одговарајући програмски циљеви соколског покрета. Они су изражавали следеће: свестрано телесно васпитање, морално васпитање, национално и свесловенско васпитање и напредно прогресивно васпитање.

Свестрано телесно васпитање српски Соко прихвата као централни вид своје делатности, уз осавремењавање вежбовног програма у складу са напретком науке и физичке културе у савременом свету. У погледу моралног васпитања наглашава се веза са породицом, друштвеном заједницом и соколском организацијом. Инсистирало се на раздвајању националног интереса од национално-шовинистичког схватања, односно раздвајања љубави према домовини од било каквог везивања за страначку припадност.

Принцип и идејно полазиште демократичности (*слобода, једнакост, братство*) огледају се у поштовању права сваког грађанина, било које вере и националности, као и личног политичког убеђења да се буде равноправним чланом Сокола. Даље, у могућности и праву сваког пунолетног члана да бира и да буде биран у складу са способностима и личним доприносима у раду и развоју соколске организације.

Принцип прогресивности подразумевао је поштовање општих светских прогресивних кретања у свим областима рада и развоја науке, културе и физичке културе. Савић (2001) износи да је Соколски покрет у својој суштини окренут прогресу народа у целини, а не само појединаца или групација, са сталном тежњом за конструктивном сарадњом мањих народа, као и општим напретком и развојем човечанства. Посебно се инсистирало на јединству наведених идејних основа, принципа и постављених циљева.

Заштитни знак Српског соколског друштва били су велики соколски слетови, приредбе и забаве, друштва су била организована у савезе и жупе, на чијем челу су биле старешине савеза и начелници савеза. Соколски савез имао је свој статут, тј. правилник о задацима и чланству, као и своју скупштину, управни и надзорни одбор и обележја друштва (*униформа, застава, грб*).

Као манифестација теловежбовног рада и експонирања соколске снаге, соколски слетови, јавни наступи и такмичења имали су ве-

⁴ Спој онога што је лепо са оним што је добро и жеља да у здравом телу буде здрав и дух.

лики утицај на јавни живот у то време. Инсистирало се на томе да сваки вежбач са пуно воље и жеље треба да вежба, али и да се такмичи (Цветковић 1998, 81). Остваривање соколске замисли захтевало је васпитање тела, али и духа. Васпитање духа је била надградња васпитању тела, из чега је произилазило осећање љубави и братства према сваком члану. Васпитање духа је само усађивање и јачање тежње и воље за рад на општем добру.

Дакле, сва соколска друштва у Србији окупљала су своје чланове без обзира на: веру, сталез, националност, политичку опредељеност и пол. Мушки и женски чланови међусобно су били равноправни. За све чланове писана су правила соколског понашања којих су стриктно морали сви да се придржавају. Пуно су радили на развоју националне свести својих чланова. Соколски сабори били су права места за ширење таквих идеја.⁵

Поред тога што је у својим редовима спроводило начело једнакости и братства, соколство је бринуло и о националној самосвести. Од својих чланова захтевало је да су у приватном и јавном животу беспрекорни и да свуда поступају по соколским правилима. Говорило се да српско соколство треба да својим просветним и гимнастичким радом служи интересима целокупног српског народа, ма где он живео и непрестано се бори за унапређивање културе и традиције српског народа (Живановић 2002, 164).

Данашња правила Српског соколског понашања⁶ у потпуности прихватају идеологију *православног српског светосавља*, одбацувајући при томе либерално-масонску идеологију. Овакво опредељење Соколства данас у потпуности га представља као саборну организацију српског народа, јер та саборност извире из српске православне

⁵ Једна битна заједничка карактеристика целог Српског Соколства била је његова револуционарност и висок ниво националне свести његових чланова (који су своје изворе црпели из православља и српске јуначке традиције).

⁶ Мисли се на организацију СРПСКИ СОКО, која ради у Србији, Црној Гори, Републици Српској и Српској Крајини. Ова организација обновљена је 27. 1. 1991. године заслугом покојног Мојсија Симовића Секуловића. Организација је настала као потреба да се српски родољуби – свесни своје историјске одговорности за будућност српског рода и у жељи да живот свога народа оплемене – спортским активностима и културним деловањем створе физички и морално здраве генерације које ће бити достојне својих предака, уз благослов православне Светосавске цркве. У Србији данас ради и СОКО ЈУГОСЛАВИЈЕ-СРБИЈЕ, који је развијенији по броју друштава и жупа. Рад ове организације обновљен је 1996. године у Београду. Ова организације свој рад базира на изворним принципима соколског покрета по Мирославу Тиршу, а који је осавремењен у протеклом периоду. Соко Југославије се декларише као организација за телесно и морално васпитање, као добровољна и демократска организација отворена за све грађане без обзира на пол, узраст, веру, националност, имовинску и другу припадност, као нестраначка, невладина, непрофитабилна и хуманистичка организација.

вере. Соколство као покрет и организација може у будућности у потпуности повратити српско додтојанство, а Србе приволети Светосављу и српским коренима и традицијама (Секуловић 2001, 7).

Познато нам је да културу не ствара један човек, већ је она производ веће групе људи, духовно или материјално међусобно уједињених. Слична је ситуација и са физичком, ликовном и музичком културом. Заједнички интереси преовладавају унутар група које имају сличне или идентичне ставове по одређеним питањима. Међутим, овакви односи не морају увек да преовладавају унутар наведених група. Српско Соколство не представља страначку организацију и његова друштва не смеју у свој рад да уносе обележја појединих политичких странака; чланови по политичком уверењу могу бити чланови било које странке.

Национализам је окарактерисан као духовна снага једног народа која му омогућава да се учи презирању других народа, већ поштовању њихових духовних достигнућа и њихових националних осећања. Подсећамо, Соколски покрет био је покрет бројних словенских народа: Чеха, Словака, Срба, Руса, Хрвата, Бугара и Румуна. Мржња и презир не произилазе из развијеног националног осећаја. У свакодневном животу, пак, постоје појединци који могу све да изопаче, па тако и национализам. Могу се изопачити: љубав, уметност, политика, суд, власт, слобода, спорт, па и молитва као узвишени део хришћанства. Српски Соколи волели су своју цркву и нису мрзели туђе, као што је сваки њен члан волео своју породицу, а није мрзео туђу. Правилно схватање национализма не одваја религиозна осећања од националних осећања, већ их стапа у животно стваралачко јединство из чега израста национална култура (Савић 2005, 64).

Неки су тврдили да је српско соколство у различитим временским епохама, и друштвеним приликама и неприликама, увек окупљало све оне који су желели да различитим активностима развијају теоантропоцентризам⁷. Сваки њихов програм, без обзира на то да ли је био просветног, културног или спортског карактера, увек је у себи садржао идеју о јединству бога и човека. Због тога је ова идеја и могла да опстане много векова и да траје колико и српска држава, односно од светих Немањића до данас (Живановић 2002, 223).

Српско соколство је бригу за свој народ утемељило у облицима свог рада и деловања, као што је, са друге стране, и само обележено културом православног српског народа. Поједина обележја и карактеристике српског народа, представљају и обележја српског Сокола: *ам-*

⁷ Теоантропоцентризам је правац у физичкој култури у коме се човеку приступа „голубијим ногама“ а физичка вежба нуди као благодетна храна телу његовом. То је пртавац који нуди један човечнији агон у оквиру православне антропологије, које је Христоцентрично (видети: Живановић 2002).

блем, застава, крсна слава, печат и грб. За православље се може рећи да је било и биће ЖИВОТ једног народа, СРБА, због чега га треба чувати и преносити с колена на колена. Дакле, духовни акт једног народа који ствара своју културу, представља, у ствари, национални акт. Он се рађа у националној историји и има национална обележја.

ЗАКЉУЧАК

Соколство је много година било основни вид физичке културе југословенских народа, па због тога у раду тематски доминира проблематика везана за социо-историјски контекст соколства у Србији. Српско соколство је својим просветним и гимнастичким радом служило интересима целокупног српског народа, ма где он живео. Поштујући своја правила, оно се недвосмислено борило за промоцију и унапређење културе и традиције српског народа.

Жутић (1991) истиче да је Српско соколство у крајевима Аустро-Угарске Монархије, представљало револуционаран покрет који је теловежбом покривао свој прави циљ, а он се испољавао у тежњи за слободом и припремањем њеног остварења.

Јасним концептом дефинисаним већ у првом Уставу донетом 1919. године на Првом Југословенском соколском сабору, као и ревидираној верзији усвојеној на Другом Сабору, Југословенско соколство се одредило као организација чији члан може да постане сваки одрастао Југословен или припадник другог словенског народа, без обзира на веру, сталеж и занимање, уколико прихвати основна начела соколства. Идеологија соколства у Србији била је представљена као идеологија грађанског либерализма.

Српско Соколство је, надаље, красио позитиван национализам или ти идеја поштовања сопствене нације, осећај припадности својој нацији и очувања идентитета. Под руку с тим, ишла је и сарадња са другим словенским народима, окренутост свенародном прогресу, напредно прогресивно васпитање и грађанско демократско опредељење. Може се закључити да је Соколски покрет представљао ванстраначку друштвену организацију витешког обележја за истовремено телесно и морално васпитање деце, нараштаја и одраслих грађана. Соколство је било отворено за све оне који прихвате и усвоје Статут Савеза Сокола.

Српски Соколи били су у обавези да поштују верска уверења и осећања других људи, у складу са личним прихватањем православном духа. Поштовање одраслих, родитеља, учитеља и црквених лица било је обавезно за све чланове. Уз то је ишла и обавеза извршавања поверених им националних, војничких и верских дужности. У свакодневној комуникацији користили су српску ћирилицу.

Основни циљеви Соколства били су да путем соколског телесног вежбања хармонијски развијају тело и душу, чувају и јачају здравље својих чланова, негују и развијају друштвени живот. Српски Соколи инсистирали су и на унапређивању светосавског духа српског народа.

Литература

- Bogunović, Dušan. 1925. *Sokolske reči dr Laze Popovića*. Zagreb: Izdanje Sokol. Zasluge dr Lazara Cara. Sokolska društva 1.
- Benedikt, Rut. 1976. *Obrasci kulture*. Beograd: Prosveta.
- Бутиган, Вјекослав. 1994. *Увод у културу политике*. Пирот: Графика.
- Brozović, Ante. 1930. *Sveslavensko sokolstvo*. Beograd: Vreme.
- Гангл, Емануел. 1929. *Словенска идеја и словенско соколство на делу*. Љубљана: Светлост.
- Гоати, Владимир. 1984. *Савремене политичке партије*. Београд: ООУР ИПД.
- Žutić, Nikola. 1991. *Sokoli, ideologija u fizičkoj kulturi Kraljevine Jugoslavije 1929-1941*. Beograd: Angotrade.
- Жутић, Никола. 1998. *Крајишки соколи*. Београд: Српско културно друштво Зора.
- Живановић, Ненад. 2002. *Прилог епистемологији физичке културе* (друго проширено издање). Ниш: Паноптикум.
- Павловић, Петар. 1999. *Српски Соко*. Српско Сарајево: Витешка организација Српски Соко.
- Петровић, Вања. 1997. Др Лаза Поповић. *Око Соколово* 9.
- Савић, Звездан. 2001. *Соколска мисао*. У: Српски Соко 1. Зворник: Српски Соко.
- . 2004. *Соколски покрет у Србији од 1903. до 1945. године*. Докторска дисертација. Ниш: Факултет физичке културе у Нишу.
- . 2005. Хришћански национализам и веза са соколством. У: Српски Соко 2. Зворник: Српски Соко.
- Savić, Zvezdan i Savić, Dijana. 1999. Sokolstvo – The national and political movement or a political party. *Facta universitatis*, series Physical education 1(6).
- Секуловић, Симовић, Мојсије. 2001. Национална мисија српског Сокола. У: Српски Соко 1. Зворник: Српски Соко.
- Станојевић, Милош. 1940. *Соколска мисао. Приручник за соколски просветни рад*. Београд: Издање Просветног одбора Савеза Сокола Краљевине Југославије.
- Цветковић, Душан. 1998. *Соколи и соколски слетови 1862-1941*. Београд: Књигопром.

Zvezdan Savić, Niš

SOCIO-HISTORICAL ASPECTS OF SOKOL MOVEMENT IN SERBIA

Summary

Serbian history of Sokol Movement has not received proper place in the Serbian historiography science, which occur due to certain ambiguities, doubts and abuse of this national movement, which marked the physical culture of the time, period from 1903. until 1941. year. The authors of this paper modestly contribute to shedding light on the role of Sokol Movement in Serbia, considering the historical and social values represented in its educational work.

Key words: Sokol Movement, Serbia, social program, education, history.